Rok III. Wilno, dn. 25 grudnia 1929 r. Nr. 24.

WIADOMOŚCI
ARCHIDIECEZJALNE WILEŃSKIE

Cena prenumeraty:
Rocznie . . 15 zł
Półrocznie . 8 zł
Nr. pojedyń. 80 gr

DWUTYGODNIK KAPŁAŃSKI.

REDAKCJA I ADMINISTRACJA:
Wilno, zaułek Bernardyński 6, m. 1.
Konto P. K. O. Nr. 80.833

Cena ogłoszeń:
Cała strona 48 zł
Pół strony . 24 zł
$1/4$ strony . 12 zł
$1/8$ strony . 8 zł

Agnoscite quod agitis: imitamini quod tractatis. *Pont. Rom.*

DZIAŁ URZĘDOWY.

Zarządzenia Stolicy Apostolskiej.

Instrukcja św. Kongr. Karności, dotyczącej Sakramentów, do P-nych Ordynarjuszy, zawierająca niektóre przepisy przy odprawianiu Mszy św., udzielaniu i przechowywaniu N. Sakramentu. — (Dok. 2). — II. In administratione Eucharistici Sacramenti non minor adhibenda sedulitas, ne consecratarum hostiarum fragmenta pereant, cum in qualibet ipsarum, integrum Christi corpus adsit. Itaque curandum maxime ne fragmenta ab hostiis facile separentur, decidantque in humum, ubi, horribile dictu! sordibus permixta, pedibus proculcantur. — Ad haec igitur praecavenda postulat necessitas, ut hostiae apte etiam conficiantur, et quidem ab iis, qui non solum honestate praestent, sed etiam ipsis conficiendis sint experti, idoneisque instrumentis instructi. Hinc est quod quibusdam in locis cum munus hostias parandi, vinumque, pro Sacramento conficiendi, laudabili consilio, religiosis utriusque sexus sodalibus commissum fuerit, res prospere cessit. — Quod autem in Missalis rubrica sacerdoti altare petituro praecipitur, videlicet ut in apparando calice, fragmenta, si quae hostiam circumstent, caute amoveat, id ipsum peragere expediens erit, antequam particulae, quae communicandis Christi fidelibus inserviunt, in pyxidem ab eo, ad quem spectat, collocentur; atque hunc in finem prudens erit easdem particulas non acervatim in pyxidem iniicere, sed singulas in eadem apte disponere. — Quo facilius sacerdos ex corporali fragmenta colligat, oportebit ut hoc frustulis careat, quae ex accensis super altare cereis excidere saepe solent, cum, istis permixta, aliquando haud facile discriminari queant. Studendum itaque, ut idem corporale, sanctissimum Christi corpus excepturum, candidum iugiter servetur, et quaevis ab eo macula absit; itemque munda sint oportet sacrae mensae mantilia, palla, atque linteolum, quod ad detergendum calicem adhibetur. — Ne autem fragmenta in humum decidant quoties sacerdos Christi Corpus fidelibus praebet, sive ipsa directe, sive ex distenta mappa prolabantur, prudentissime dimidio fere praeterito saeculo mos fuit inductus, parva

utendi patina, ex metallo confecta, subter eorum mentum apponenda. Facilius siquidem ac tutius, quam super protensa mappa, eadem fragmenta in illa sistunt, faciliusque pariter a sacerdote cerni colligique possunt. Et ipsa sacra Congregatio, tuendis praeposita Ritibus Ecclesiae, cum super hoc, die 16 Martii an. 1876 percontata fuisset, nullum contrarium emittens iudicium, respondit: „non esse interloquendum“, unde idem mos pluribus in regionibus vigere coepit, et late se diffudit. — Alia causa dispergendis Eucharistici Sacramenti fragmentis, facile haberi potest, cum, peculiari aliqua circumstantia, sive ex Apost. Sedis indulto, sive facta locorum Ordinariis facultate ex iure id permittendi, sub dio Missa celebratur, flantibus interdum ventis. Ad praecavendam fragmentorum dispersionem, curandum erit quod altare, ubi Missa erit litanda, tribus e lateribus, tabulis tegatur; vel tentorium adsit super altare obductum, et ad tria eius latera descendens in formam aediculae, quo ipsum altare a ventis protegatur, vel alia ratione id fiat, consentanea cum reverentia tanto mysterio debita.—

III. Quoad asservationem Sacramenti Eucharistici ultimo triduo maioris hebdomadae, hoc adservatur ad Missam Praesanctificatorum celebrandam, et ad Communionem infirmis dandam. — *a)* S. Hostia pro Missa Praesanctificatorum, adservanda est in sacello intra Ecclesiam, quo pulchrius fieri poterit, ornato luminibus, velis, non nigris tamen aut lugubribus, et floribus, sine reliquiis aut imaginibus sanctorum vel Beatissimae Virginis et S. Ioannis Evangelistae, remotisque statuis, scenas Passionis repraesentantibus. —Capsula autem seu arca, ubi calix cum S. Hostia est reponendus, ita sit confecta, ut calix adorantibus nullimode pateat, et obseretur clave; super ostiolo capsulae, sigilla apponi non licet. Id statuitur Rubricis Missalis Romani et decretis S. C. Rituum. — Ex S. Rituum Congregationis decreto N. 3939, „Romana“ haec habentur: „Utrum liceat ad exornandum praedictum altare (sepulcri) adhibere statuas aut picturas, nempe Beatissimae Virginis, S. Ioannis Evangelistae, S. Mariae Magdalenae et militum custodum, aliasque huiusmodi?“ Resp. „Negative. Poterunt tamen Episcopi, ubi antiqua consuetudo vigeat, huiusmodi repraesentationes tolerare: caveant autem ne novae consuetudines hac in re introducantur“ (15 Decembris 1896). — Et n. 2873, „Narnien.“: „Cuinam tradenda sit clavis ostioli supradicti“ (Arcae in qua asservatur SS. Sacramentum Feria V in Coena Domini)? Resp. „Iuxta alia decreta. Canonico vel Sacerdoti in crastinum celebraturo“ (7 Decembris 1844). Cui decreto consonant decreta sub numero 635, 813, 912, 2335, 2830. 2833, 2904 et 579. — *b)* Pro Communione infirmis danda, in Ecclesiis parochialibus, aliisque, a quibus accipi solet Sanctissima Eucharistia. servandae sunt aliquae particulae consecratae in pyxide, circa cuius repositionem haec serventur. Iuxta mentem Rubricarum ista extra Ecclesiam esset reponenda, sc. prope Sacristiam, in loco opportuno et apto, ubi congrua cum reverentia adservandum erit Sacramentum, non tamen fidelium adorationi expositum, sed tantum, communionem infirmis ministrandi causa custoditum. Huiusmodi locus opportunus et aptus est capella, seu sacellum prope Ecclesiam, vel ipsum sacrarium, aut aliquod parvum conclave sacrarii tutum et decens; aut etiam locus decens in parochiali domo, a domesticis et profanis usibus seiunctus, et a quocumque irreverentiae peri-

culo remotus. Ibi parandum est tabernaculum clave obserandum, lampade coram eodem iugiter ardente, et repositio ipsa Feria V facienda est. — Ubi vero huiusmodi aptus locus non habeatur, sacra pyxis adservanda erit a Missa Feriae V ad Missam Praesanctificatorum ipso in „Sepulcro“, uti communiter appellatur, post calicem; a celebrata autem Missa Praesanctificatorum ad Missam Sabbati Sancti, in aliqua remotiore et secretiore capella ecclesiae, ibique lampas accensa maneat. Si autem nullus, praeter „Sepulcri“ sacellum, locus aptus habeatur, pyxis in ipso sepulcro, usque ad Sabbatum Sanctum remaneat. Lampas ante Sepulcrum accendatur, extinctis ceteris luminibus, iis etiam sublatis, quae ad ipsius ornatum fuerunt apposita. Quod si in aliqua ecclesia Coenae Domini solemnia non habeantur, sacra pyxis suo in altari servari poterit usque ad solis occasum eiusdem Feriae V; posthac usque ad Sabbtum Sanctum, in aliquem ex supra indicatis locis erit collocanda. — Prudentiae ceteroquin Episcoporum erit, quoties enascatur difficultas in harum praescriptionum observantia, quaenam sint aptiora loca ex enunciatis ad eumdem finem, diiudicare, et si non parvi super eadem re irrepserint abusus, ut sedulo isti removeantur, curare. — Quapropter Sacra Congregatio in plenariis Comitiis die 23 Martii 1929 habitis, omnibus mature perpensis et discussis, R-mis Ordinariis haec praescribenda esse censuit: —1. Ordinarii, attentis animadversionibus, praeceptis, et decisionibus supra expositis, ea quamprimum statuant, sedulissime servanda a Rectoribus ecclesiarum, et sub horum ductu ab aliis altari inservientibus, ut omne nullitatis periculum a Sacrificio altaris amoveatur, et omnis irreverentiae occasio arceatur.—2. Curent proinde ne in singulis dioecesibus vel civitatibus aut oppidis, pro natura locorum, idoneae desint personae, omnique suspicione maiores, praesertim religiosi utriusque sexus sodales, a quibus ecclesiarum rectores utramque Sacrificii et Eucharistici Sacramenti materiam, nisi apud se habeant, comparare possint, tuta conscientia adhibendam.—3. Item circa ea quae hostiarum confectionem spectant, iidem rectores advigilare debent, ne in istis fragmenta facile haerentia maneant, efficiantque ut, antequam Missa litetur, caute ac sedulo ea amoveantur, et saltem cribro leviter excutiantur, si ingens hostiarum numerus parandus erit. — 4. Pervigilem adhibeant ipsi curam ut hostiae nonnisi recenter confectae consecrentur, et sacrae particulae, in pyxide adservatae, frequenter renoventur (Can. I. C. 1272, et *Rit. Rom.*, Tit. IV, cap. I, n. 7); ad quem finem studeant ut tabernacula, ubi sacra collocatur Eucharistia, quantum fieri poterit, ab humido vel a nimio rigido aere sint defensa: humore siquidem exstante, facile hostiae marcescunt, algore autem friabiles fiunt. — 5. In diribenda fidelibus sacra Communione, praeter, ante communicantes extensum, linteum albi coloris, iuxta rubricas Missalis, Ritualis, et Caeremonialis Episcoporum, patina, erit adhibenda, argento aut metallo inaurato confecta, nullimode tamen artificiosa arte intus exsculpta, quae ab ipsis fidelibus subter eorum mentum erit apponenda, excepto casu, quo sacra Eucharistia ab Episcopo ministratur, vel a Praelato Pontificalibus utente, vel in Missa solemni, adstante sacerdote vel diacono, qui patenam subter communicantium mentum teneat.—6. Monendi sedulo erunt fideles ne, dum suo apponunt mento patinam, et

Sacerdoti dein tradunt, aut alteri fideli eam porrigunt, ita eamdem flectant aut invertant, ut, si quae adsunt, fragmenta decidant et disperdantur.—7. Fragmenta autem quae in patina post sacram fidelium Communionem exstabunt, quoties haec intra Missam fuerit diribita, in calicem sedulissime, digiti ope. iniiciantur; in pyxidem vero, si extra Missam sacra Synaxis a fidelibus recipiatur. — Mens autem Sacrae Congregationis non est eas reprobare patinas, cuiusmodi demum sint formae, quae modo adhibentur quibusdam in Ecclesiis, dummodo ex metallo sint confectae, et intus non sculptae, quaeque sint aptae sacris fragmentis colligendis.—8. Ordinarii denique satagant ut ecclesiarum rectores diligentissime munda servent altaria, una cum sacris supellectilibus, illa praesertim quae sacris Speciebus excipiendis inserviunt, et sciant super observantia praefatarum praescriptionum graviter onerari eorum conscientiam.

9. Quoad asservandas sacras particulas, infirmis ministrandas postremo hebdomadae sanctae triduo, Ordinarii locorum perspectam habeant Rubricarum et Decretorum Sacrae Congregationis Rituum intentionem; scientes easdem asservari non ad publicam venerationem, imo hanc prohiberi; tamen magnopere satagendum esse, ut Eucharistiae Sacramento, habita in primis ratione loci, non desit absequium congruentis honoris et decoris. — E-mi Patres praeterea mandarunt ut locorum Ordinarii, intra annum a recepta hac Instructione, S. H. Congregationem certiorem reddant de his quae decernere censuerunt, in executionem praescriptionum heic contentarum, ed ad abusus forte inolitos convellendos. — In Audientia diei 25 Martii 1929 Ssmus D. N. Pius Pp. XI, audita relatione infrascripti Secretarii H. S. Congregationis, eamdem Instructionem approbavit atque edi iussit, mandans ut mittatur ad omnes locorum Ordinarios et Praelatos regulares, ad hoc, ut sacerdotibus et religiosis sodalibus respective eam ipsi communicent. — Datum Romae ex Aedibus Sacrae Congregationis de Sacramentorum disciplina, die XXVI eiusdem mensis, anni MDCCCCXXIX.— † **M. Card. Lega,** Praefectus. — *D. Jorio,* Secretarius. — *(Acta Ap. Sedis,* t. 21, str. 635).

Zarządzenia Ordynarjatu Arcybiskupiego.

Czytanie i wykład Pisma św. oraz Żywotów Świętych. — *Kurja Metropolitalna Wileńska. — Wilno, dn. 4. XII. 1929 r. Nr. 5137.* — Do PPWW. XX. Proboszczów Archidiecezji Wileńskiej. — W myśl rozporządzenia J. E. Arcybiskupa-Metropolity, Kurja podaje do wiadomości, że należy we wszystkich kościołach parafjalnych wprowadzić na godzinę przed Nieszporami czytanie i wykład Pisma św., rozpoczynając od Nowego Testamentu. — Pożądaną jest rzeczą, aby po skończonym wykładzie podać w ciągu 3 - 5 minut krótki życiorys jednego ze Świętych, którego uroczystość w tym okresie przypada. — *X. A. Sawicki,* Kanclerz Kurji.

W sprawie odnoszenia N. Sakramentu do chorych. — *Kurja Metropolitalna Wileńska. — Wilno, dn. 4. XII. 1929 r. Nr. 5138.* — Do Przewielebnego Duchowieństwa Archidiecezji Wileńskiej. — Z polecenia J. E. Ks. Arcybiskupa-Metropolity, w uzupełnieniu odezwy o wprowadzeniu w życie nowego Rytuału, Kurja przypomina, że przy udawaniu się do chorych z Przenajświętszym Sakramentem ceremonje sprowadzają się do tego, żeby było wiadomo, że kapłan idzie z Przenajświętszym Sa-

kramentem: ma być w komży i stule, na wierzch może włożyć płaszcz, głowy jednak nie okrywając, chyba z racji niepogody lub zimna może użyć biretu. Kapłana, tak niosącego Najświętszy Sakrament, ma poprzedzać ministrant z zapaloną (w latarni) świecą woskową. O ile zaś jedzie, może nie mieć ministranta, lecz winien ostrzegać przechodniów dzwonkiem, może też być w birecie. — *X. A. Sawicki,* Kanclerz Kurji.

W sprawie przyjętych do Kościoła i odpadłych odeń osób. — *Kurja Metropolit. Wil.— Wilno, dn. 4. XII. 1929 r. Nr. 5139.*—Do Przewielebnych XX. Proboszczów Archidiecezji Wileńskiej. — Na skutek zarządzenia J. E. Księdza Arcybiskupa-Metropolity, Kurja prosi o nadesłanie w czasie najbliższym statystycznych danych odnośnie do inowierców, przyjętych na łono Kościoła katolickiego, oraz tych katolików, którzy od Kościoła odpadli. — W wykazie osób nawróconych należy uwzględnić ich uprzednią przynależność religijną. w wykazie zaś odpadłych — ich obecną przynależność wyznaniową.—Termin wykonania do dn. 6. I. 1930 r.—*X. A. Sawicki,* Kanclerz Kurji.

W sprawie dochodzeń metrycznych z polecenia Sądu Arcybiskupiego i Metropolitalnego. — *Sąd Arcybiskupi i Metropolitalny Wileński. Wilno, dnia 4 grudnia 1929 roku Nr. 3620.* — Do PWW. Księży Proboszczów Archidiecezji Wileńskiej. — Przy prowadzeniu dochodzeń w sprawie niezapisanych metryk chrzestnych, ślubnych i pogrzebowych pożądanem jest jak najdokładniejsze określenie dat faktu urodzin, chrztu, ślubu, śmierci i pogrzebu. Dawne przepisy Instrukcji Konsystorza Wileńskiego wymagały zeznań księdza, który przypuszczalnie udzielił chrztu, ślubu lub grzebał zmarłego. Pomimo, że w wielu wypadkach księża faktów tych mogą nie pamiętać, to jednak może czasem się zdarzyć, że ten ksiądz stwierdzi niejedną istotną okoliczność, potrzebną do spisania aktu metrycznego. Dlatego prowadzący dochodzenie powinni się zwracać do tych księży z prośbą o szczegółowe informacje co do udzielonego chrztu, ślubu lub odprawionego pogrzebu przez nich. — Jednocześnie Sąd Arcybiskupi przypomina PWW. Księżom Proboszczom, aby w sprawach śledczych tego rodzaju pisali protokóły czytelnie, akta układali w porządku chronologicznym wpływania do prowadzącego dochodzenie, a więc: 1-o polecenie Sądu, 2-o podanie petenta, 3-o protokół przeglądu ksiąg metrycznych własnych, 4-o wynik poszukiwania aktu w parafjach ościennych, 5-o protokólarne zeznania świadków (najbliższych krewnych bez przysięgi, świadków postronnych pod przysięgą), 6-o świadectwo wiarogodności zeznających osób, 7-o odpisy potrzebnych metryk i innych dokumentów, 8-o wniosek prowadzącego dochodzenie, projekt nie zapisanej metryki i t. p. — Przesyłając akta do Sądu, należy ponumerować karty akt, zszyć je mocno, przesznurować, zaznaczając, ile jest kart przesznurowanych i opieczętowanych, załączając na początku akt raport, zaznaczający przesłanie z powołaniem się na datę i numer polecenia Sądu. — *Prałat Hanusowicz,* Oficjał.

Wyjaśnienie zarządzenia Sądu Arcybiskupiego i Metropolitalnego z dnia 21 października 1929 roku № 3058. — *Sąd Arcybiskupi i Metropolitalny Wileński. Wilno, dn. 4 grudnia 1929 r. Nr. 3621.* — Zarządzenie w sprawie prowadzenia ksiąg metrycznych, w zakresie przepisów, podanych w powołanem zarządzeniu, jak również co do kar,

w niem przewidzianych, obowiązując od dnia ogłoszenia jego w *Wiadomościach Archid. Wileńskich*, t. j. od dnia 21 października r. b., zgodnie z kan. 10. K. P. P., wstecz nie działa.

Prałat Hanusowicz, Oficjał.

Przesunięcia personalne. — Na mocy zarządzenia JE. Księdza Arcybiskupa-Metropolity wileńskiego w składzie osobistym Duchowieństwa zaszły nast. zmiany: ks Tadeusz Sieczka wik. kościoła N. Serca Jezusa w Wilnie na wik. do Ostrej Bramy dn. 19. XII. 29 roku Nr. 5418, ks. Klemens Liksza wik. w Sokółce na wik. do kośc. N. Serca Jezusowego w Wilnie dn. 19. XII. 29 roku Nr. 5420, ks. Władysław Paczkowski wik. Fary białostockiej ua wik. do Sokółki dn. 19. XII. 29 roku Nr. 5421, ks. Stanisław Żuk wik. Fary grodzieńskiej na tymcz. wik. do Kuźnicy dn. 19. XII. 29 r. Nr. 5423, ks. Aleksander Krzyżanowski z archid. mohylowskiej na wik. do Fary białostockiej dn. 19. XII. 29 r. Nr. 5424. — *X. A. Sawicki* Kancl. Kurji.

DZIAŁ NIEURZĘDOWY.

Consolamini, consolamini popule meus!

Is. 40, 1.

Choć lata biegną z zawrotną szybkością, chociaż my z niemi zbliżamy się do grobu, gdy jednak stajemy wobec uroczystości kościelnych, zwłaszcza tak pełnych treści, jak Boże Narodzenie, jakgdyby nowe życie wstępuje w duszę naszą; czujemy się jakby odmłodzeni, odnowieni. Zapominamy, bodaj na krótką chwilkę, o całej niedoli życia ziemskiego i z jakąś niewypowiedzianą rozkoszą spoglądamy w przepiękną wizję nigdy nie starzejącej prawdy, bo ona początkiem i końcem tkwi w wieczności.

Jeżeli kto, to my kapłani, z największem napięciem myśli i uczuć winniśmy przeżywać i przeżywamy co rok odnawiające się rocznice tajemnic Bożych, bo my, kapłani, najbliżej tych tajemnic stoimy i bezpośredni bierzemy w nich udział. Cóż w tych tajemnicach się ponawia? Oto — życie Chrystusowe. Jak dzień uroczysty Bożego Narodzenia ... „testatur ..., że

Currens per anni circulum,
Quod solus e sinu Patris
Mundi salus adveneris,

tak inne uroczystości odsłaniają przed nami przebogatą i zbawienną treść całego życia naszego Zbawcy, zapowiadającą nam spełnienie się nadziei, którą pokładamy w obietnicach Bożych.

Dlatego to Kościół odzywa się do nas z Izajaszem: „*Consolamini, consolamini, populе meus, dicit Deus vester!*“

Pomimo powszechnego niemal smutku, który przytłacza swym ciężarem świat cały więcej teraz, niż kiedy indziej, nietylko dlatego, że jeszcze w pamięci naszej tkwią straszne obrazy krwawego dramatu wojny, lecz dlatego, że zachwiane podstawy porządku moralnego dotąd jeszcze nie zostały ugruntowane i nie wiedzieć, jak długo jeszcze na to będziemy oczekiwali. Tymczasem zaś jesteśmy niemal codziennymi świadkami strasznego zmagania się dobra ze złem, gdzie zło, zdaje się często, bierze górę. I to jest, wraz z niepewnością, która panuje, przeważnie przyczyną powszechnego smutku w świecie lub nieobliczalnych szaleństw.

Do nas prorok woła: „*Consolamini, consolamini, populе meus*“, bo u kolebki Jezusowej jest prawda, u tej kolebki jest zwycięstwo dobra nad złem, przy niej też zniknąć musi trwoga, niepewność, a więc i wszelka przyczyna smutku.

„Consolamini, popule meus“, mówmy sobie wzajemnie przy opłatku wigilijnym, *„Consolamini“* — mówmy sobie u ołtarzy pańskich, gdy zaśpiewamy triumfalnie:

„Christus natus est nobis:
Venite adoremus!“

„Consolamini, popule meus!“ mówmy do naszych parafjan w dzień Świąt, *consolamini* mówmy sobie wzajemnie i do nich na powitanie Nowego Roku. mówmy to *consolamini* nietylko usty, lecz sercem, budząc nadzieję lepszego jutra.

Jak pastuszkowie, czuwający przy trzodzie, stali się pierwszymi zwiastunami wesela wielkiego z Narodzin Pana, tak my, *pastores*, bądźmy zwiastunami radości, tę radość nieśmy w społeczeństwo ludzkie, radość pomimo bolów, uśmiech pomimo łez, bośmy wszak głosicielami „Dobrej Nowiny“, a więc nietylko *„consolamini“*, ale wskazując Wiernym drogi pokuty i cnoty, prowadźmy ich do prawdziwego „wesela synów Bożych“.

REDAKCJA.

Duszpasterstwo współczesne.

(Pokłosie z kursu duszpasterskiego w Poznaniu w dn. 14—19 listopada 1927 r. — Referat, wygłoszony na zebraniu dekanalnem w Wilnie w dn. 10 kwietnia 1927 r.).

(Dok.). 5.

W referacie: *„Młodzież męska i żeńska“* ks. prob. Gruszyński dał wytyczne w pracy nad młodzieżą pozaszkolną.

Wiek obecny — to wiek młodzieży.

Młodzież sama przychodzi do uznania, że wśród niej źle jest, i stara się z tego zła wybrnąć. Obowiązkiem duszpasterza jest wszelkiemi możliwemi sposobami popierać te starania i dążenia ku lepszemu młodzieży. Młodzież — czynnik twórczy kultury: nowe idee odbiera i je urzeczywistnia. Bez młodzieży kulturaby skostniała. Należy wchodzić w życie młodzieży, rozumieć je i wyczuwać. Pozaszkolna młodzież tworzy różne organizacje: Hufce Przysposobienia Wojskowego, Stowarzyszenie Młodzieży Polskiej i in. W wielu z nich brak uświadomienia i wychowania religijnego. Trzeba im to dać. Ogólna opieka duszpasterska obecnie nie wystarcza. Trzeba temu przeznaczyć zupełnie oddzielną część pracy duszpasterskiej. Trzeba młodzież poznać dokładnie i wniknąć w jej potrzeby różnorodne, by uczynić z młodych ludzi uświadomionych katolików. Często młodzież, kierowana szlachetnemi popędami, chętnie garnie się sama do kierownictwa religijnego. Prawda, ulegając właściwemu jej wiekowi krytycyzmowi, odrzuca nieodpowiednich kierowników swoich, od kierownictwa jednak nie ucieka. Trzeba i to wyrozumieć. Duszpasterstwo młodzieży musi być zupełnie odrębne, stosownie do odrębności jej życia, potrzeb, trudności.

By zadowolnić potrzeby religijne młodzieży należy:

1. Usunąć brak nauki religji, dlatego przynajmniej dwa ostatnie lata nauki szkolnej poświęcić specjalnemu uświadomieniu pozaszkolnemu. Korzystać z każdej okazji, by uzupełnić naukę religji: w bractwach, na zebraniach, w szkołach wieczornych, na kursach dokształcających. Celem tej nauki ma być wykształcenie i wychowanie młodzieży na ludzi, żyjących duchem wiary, a więc wyrobienie światopoglądu katolickiego. Trzeba młodzież zbliżać do osoby Chrystusa i wielkich ludzi Chrześcijaństwa. Pod względem metody, najlepiej będzie posługiwać się pogadankami, nasuwającemi ze strony młodzieży pytania, i takiem stawianiem sprawy, by powstawało zobopólne zaufanie.

Zawsze wyciągać praktyczny, życiowy wniosek.

2. Wstępować do komitetów organizujących kursy dokształcające i przeprowadzać tam naukę religji.

3. Zrefermować zebrania Żywego Różańca, Apostolstwa Modlitwy i innych Stowarzyszeń. Urządzać je nie w Niedziele, a w dzień powszedni, łączyć ze wspólną modlitwą, śpiewem, nauką.

4. Mieć kazania specjalne dla młodzieży; w nich nie wymyślać, nie biadać, a podnosić dobre cechy i dawać pozytywne wskazówki.

5. Ćwiczyć w praktykach religijnych: majowe i październikowe nabożeństwa urządzać stanowe, po tygodniu, uroczyście, z przemówieniami, kończąc spowiedzią i Komunją świętą. Nietylko przyzwyczajać do spowiedzi i Komunji św., ale zachęcać do życia eucharystycznego, szerząc Ducha eucharystycznego, do czego może służyć organizacja pod nazwą Krucjata Eucharystyczna.

6. Urządzać specjalne rekolekcje zamknięte. W tym celu należy dążyć do stworzenia domu rekolekcyjnego dla rekolekcyj zamkniętych.

7. Specjalnie wyznaczać święta Młodzieży, np. dzień św. Stanisława Kostki lub św. Kazimierza.

8. Urządzać *Tygodnie przygotowawcze do stanu małżeńskiego*. Zaczyna się taki tydzień w niedzielę wieczorem. Wykłady codziennie rano i wieczorem, lub tylko wieczorem.

9. Pożądane są również *Tygodnie religijne dla młodzieży*.

Przytem wszystkim należy zawsze i wszędzie podkreślać, że wychowanie fizyczne i zawodowe młodzieży musi iść równolegle z głębokiem i szerokiem uwzględnieniem celów moralnych, duchowych i relijnych. Młodzież żeńska musi się ćwiczyć w miejscach osobnych. zamkniętych i przez kobiety.

W ostatnim referacie *„Ideał Kapłana“* ks. prałat Pilch, który był duchem Zjazdu i Kursów Duszpasterskich, rzucił okiem na obecne pojęcia ideału kapłana zarówno u duchownych, jak i świeckich. na te postulaty, które współczesność stawia kapłanom, i wszystko ujął w garść mocnych, syntetyzujących całokształt zagadnień, słów.

Żyjemy w dobie niezmiernie szybkich biegów ludzkości w rozmaitych kierunkach.

Tłem ogólnem biegu spraw jest dobro i zło.

Lux mundi i portae inferi.

Zagniewany Ojciec - Bóg karze ludzkość naturalnemi klęskami. Prawo Boże, religję. grzech, stanowiące podstawy świata moralnego, ruguje się, albo lekceważy.

Nasz ideał: ratować dusze. *Abyssus abyssum invocat.* Trzeba bohaterskich wysiłków. Zwycięstwo pewne zawsze.

Świata dni są policzone.

Może Kościół właśnie teraz wywalcza sobie lepszą przyszłość. *Consolamini invicem.*

Duch Boży żyje w Kościele.

Idźmy w życie z „Boskim optymizmem“, zapatrzeni w przeszłość i w przyszłość.

Dla ideałów Chrystusowych pracować, działać, walczyć, poświęcać się, cierpieć. Dla nich, gdy potrzeba, ginąć na szańcu.

Tak nam dopomóż Bóg!

Temi słowami zakończone zostały referaty Kursów Duszpasterskich — i ja niemi kończę moje pokłosie. *Ks. St. Miłkowski.*

Dział porad.

Uprawnienie nieślubnego dziecka.

Pyt. — Dziewczyna prawosławna przed 2 laty ochrzciła swą nieślubną córkę w cerkwi. Po ochrzczeniu dziecka, matka

przyjęła katolicyzm i wyszła zamąż za tego, który był ojcem jej nieślubnego dziecka, katolika. Dziś ojciec chce dziecię legitymować oraz na katolicyzm je przeprowadzić. W jaki sposób aktu tego dokonać?

X. B.

Odp. — Wyznanie w tym wypadku, jak matki, tak i dziecka, nie odgrywa żadnej roli; załatwienie bowiem całej sprawy odbywa się nie na forum kościelnem, lecz na forum sądu świeckiego. Wprawdzie Kodeks Prawa Kan. mówi. „Per subsequens parentum matrimonium... legitima efficitur proles“ (kan. 1116), pomimo to jednak, wobec prawa cywilnego, prawność potomstwa należy stwierdzić drogą sądową w Sądzie. Pozostaje tedy sprawa uprawnienia dziecka nieślubnego zgodnie z przepisami prawa cywilnego, jak również z wymaganiami Prawa Kanonicznego (kan. 1116 pod koniec).

Gdy więc chodzi o uprawnienie dzieci, zrodzonych przed ślubem, wnosi się podanie do sądu okręgowego według miejsca stałego zamieszkania rodziców dziecka albo tego ostatniego. Wnoszenie tych podań przez pełnomocników nie jest dopuszczone. Do podania winny być dołączone: deklaracja na piśmie ojca i matki, że dziecko od nich pochodzi, oraz metryka chrztu dziecka i ślubu rodziców. Jeżeli podanie do sądu okręgowego złożono po upływie jednego roku od daty zawarcia związku małżeńskiego, w podaniu powinny być wyłuszczone przyczyny, usprawiedliwiające takie opóźnienie. Po uprawomocnieniu się decyzji o uprawnieniu, sąd o zapadłej decyzji czyni adnotację na metrykalnem świadectwie urodzenia uprawnionego i zawiadamia o tem właściwy konsystorz duchowny, celem odpowiedniego odnotowania w metrykalnej księdze urodzeń (Art. 1460 Ustawy Postępowania Sądowego).

X. L. Ch.

ARCHIDIOECESANA.

Wilno, dnia 21 grudnia 1929.

2.

5. W celu zwiększenia frekwencji wiernych na nabożeństwach wieczornych, zaleca się wprowadzić czytanie i komentowanie Pisma św. w niedziele i święta przed Nieszporami. Zaleca się również po skończonem nabożeństwie krótko, nie dłużej nad 3—5 minut, opowiedzieć żywot któregoś ze Świętych, przypadających w tygodniu. Oczywiście, dyskusji w kościele być nie może.

6. Na nas kapłanach przedewszystkiem spoczywa obowiązek wypełnienia nakazu Zbawiciela: *„Idźcie więc i nauczajcie wszystkie narody, chrząc je w imię Ojca i Syna i Ducha Świętego, a nauczając je, by przestrzegały wszystkiego, cokolwiek wam przekazałem“*. Kościół ma posłannictwo, obowiązek i prawo szerzenia swych zasad i tego się nigdy nie wyrzeknie nawet pod najcięższemi karami. Stąd *powinność nasza pracy misyjnej* wszedzie i wśród inowierców. Nie straszy nas kontrakcja, bo poruszenie, wywołane przez nas wśród obcych nam wyznaneim, do których winniśmy się odnosić z największym szacunkiem i życzliwością, już jest pewnym zyskiem dla Kościoła i stanowi duży krok naprzód. Winniśmy się starać otoczyć życzliwością konfratrów wschodniego obrządku i ułatwiać im pracę w parafjach i odprawianie nabożeństw w kościołach łacińskich. Wolno im przemawiać do prawosławnych w języku, jaki uznają za odpowiedni. Nie wolno, pod karami, naruszać stanu posiadania obrządku łacińskiego przez przeciąganie wiernych na obrządek wschodni. Księża obrządku wschodnio-słowiańskiego otrzymali swoje terytorjalne przydziały.

Księża Dziekani powinni przypominać Księżom kondekanalnym na konferencjach, że obowiązkiem naszym jest poruszać jak najczęściej sprawę zjednoczenia Kościołów i dążyć do niej wszelkiemi siłami.

7. Dla uniknięcia profanacji świątyń stanowczo i bezwzględnie zabrania się wszelkim organizacjom występować w nich z głowami nakrytemi. Wyjątek stanowi jedynie wojsko, o ile występuje w całkowitym rynsztunku. Również wszelkie mowy na cmentarzach katolickich, wygłaszane przez ludzi świeckich podczas pogrzebów i obchodów żałobnych, są stanowczo zaka-

zane. W tych sprawach zostały wydane osobne okólniki. Proboszcz w razie uzasadnionej wątpliwości ma żądać gwarancji, że przy pogrzebach nie będzie mów świeckich.

8. Dążyć wszelkiemi siłami do zakładania w parafjach Chrześc. Nar. Stow. Naucz. Szkół Powsz.

9. Przy pobieraniu wynagrodzeń za pracę w szkole ksiądz katecheta może otrzymywać wynagrodzenie tylko za godziny faktycznie udzielone.

10. W sprawie Organizacyj katolicko-społecznych. Nie chodzi o rzeczy niemożliwe — o wprowadzenie wszystkich naraz organizacyj katolickich. Pamiętać jednak należy, co powiedział Papież Pius XI w swem przemówieniu do uczestników pielgrzymki narodowej polskiej w roku 1929: *„Vigilate — orate — laborate!“* Nie odrabiać tego, co się zaniedbało, a uprzedzać czynne wystąpienia wrogów sprawy katolickiej. A więc jak najprędzej odprawić misje ludowe w parafji, gdzie się jeszcze nie odbyły, prowadzić Bractwa i Stowarzyszenia ściśle religijne (Żywy Różaniec, Tercjarstwo i t. p.). Gdzie na to pozwalają warunki, bezwzględnie ma powstać Stowarzyszenie Młodz. Polsk., Stowarzyszenie Kobiet Kat., Stow. Mężów Kat. i Paraf. Liga Katolicka. Proboszcz może w tej pracy wyręczać się Wikarym (ew. Prefektem) a nawet osobą świecką, o ile jest pewną. Chodzi o czynną pracę katolicką i przeciwstawiania się zakusom sił wrogich, które coraz jawniej występują przeciw Kościołowi.

11. Poleca się popierać drogą osobistej prenumeraty i zachęty do niej osób świeckich jedyny bezpartyjny dziennik katolicki *Polskę*. Na poparcie zasługuje również *Przegląd Katolicki*. Większej uwadze księży polecają się szafki kolportażowe oraz wydawnictwo Sekretarjatu Prasowego przy Kurji Wileńskiej. — Energiczniejsze poparcie należy się *Naszemu Przyjacielowi* i wogóle prasie katolickiej.

12. W sprawie ubezpieczenia służby kościelnej i plebanjalnej w Kasie Chorych uwzględnić artykuł w *Polsce* (z dnia 16 listopada 1929 r. Nr. 276) i powołać się na prywatną rozmowę Arcypasterza z panem Ministrem Pracy, który zaznaczył, że tam, gdzie niema na miejscu Kasy Chorych, nie można żądać ubezpieczenia i ściągać należności. Każdy pojedyńczy wypadek przymusowego ściągania należności ubezpieczeniowych przez Kasę Chorych meldować niezwłocznie w Ordynarjacie.

13. Nie wolno nazywać się „Urzędem Parafjalnym“, „Urzędem Stanu Cywilnego”, albo też „urzędnikiem“, ale używać jedynie kanonicznej nazwy „Proboszcz parafji NN”. Wogóle unikać wszystkiego, co z kapłana czyni urzędnika, zależnego od władz cywilnych.

14. Poleca się księżom Dziekanom, aby przy tranzlokatach Proboszczów zwracali baczniejszą uwagę na inwentarze kościelne i na sprawę zaległych opłat i podatków, inaczej bowiem sami będą ponosili koszta.

15. Składki nakazane uiszczać regularnie. Stypendja na Msze święte, odprawione w festa suppressa, sumiennie odsyłać na Seminarjum Metropolitalne.

16. Księża Dziekani mają obowiązek przesłać do Kurji Metropolitalnej do dnia 1 lutego 1930 roku wykazy imienne nawróconych i odpadłych, oraz podać dokładną liczbę urodzin, ślubów i zgonów z uwzględnieniem ogólnej liczby wiernych w każdej parafji.

Msza św. o północy na Nowy Rok.— Z polecenia JE. Księdza Arcybiskupa-Metropolity, przypominamy Przew. Księżom Proboszczom i Rektorom kościołów publicznych, że w nocy z 31 grudnia na 1 stycznia, czyli w noc noworoczną, we wszystkich kościołach parafjalnych i innych publicznych, na mocy specjalnego przywileju, można odprawić jedną Mszę św. o godz. dwunastej w nocy z zachowaniem wszelkich w tej sprawie przepisów —Jednocześnie z tem, o ileby zachodziła potrzeba satisfaciendi pracepto audiendi sacrum fidelibus zezwala się w dzień 1 stycznia na binację.

Dla Misyj.—Dzień Trzech Króli—dzień misyjny! Wytężyć siły, żeby jak najwięcej

dać poznać Misje i najwięcej zebrać ofiar. Składka po kościołach na Misje.

Wyjazd JE. Księdza Arcybiskupa-Metropolity.— Dn. 10 grudnia rb. JE. Ksiądz Arcybiskup-Metropolita wyjeżdżał do Warszawy w sprawach archidiecezji.

Święcenia. — Dd. 20—22 grudnia JE. Ksiądz arcybiskup udzielał alumnom Seminarjum mniejszych święceń.

Kapituła Metropolitalna. Dnia 17-go grudnia rb. odbyła swe zwyczajne posiedzenie, na którem wysłuchała sprawozdania ks. Kan. K. Lubiańca z uroczystości jubileuszowych Prześwietnej Kapituły Metropolitalnej Lwowskiej, jak również ostatecznie omawiała sprawę tablic pamiątkowych po ś. p. Arcyb. Hryniewickim, ś. p. Biskupie Zwierowiczu i ś. p. Prałacie Kurczewskim. Co do dwuch ostatnich przewidywane jest wmurowanie i odsłonięcie tablic w początku roku następnego.

Półki z książkami po kościołach. — We wszystkich kościołach m. Wilna już są ustawione półki z książkami. W niektórych kościołach półki są starannie zaopatrywane w książki; w innych zaś często przez dłuższy czas te półki świecą pustkami. Oczywiście, jest to rzecz nienormalna; półki istnieją poto, żeby dostarczać odwiedzającym kościół dobrej religijnej lektury i to coraz nowej. O ile nam wiadomo, księgarnia św. Wojciecha w Wilnie kompletuje tego rodzaju tanie wydawnictwa i dość sprawnie zaopatruje swoją klientelę w żądane wydawnictwa. Należałoby z tego korzystać. Niektórych może zrażają pewne, wprawdzie nieznaczne, straty; prowadzący jednak dokładnie rachunkowość stwierdzają, że w stosunku rocznym straty są minimalne. Charakterystycznem zjawiskiem jest, że wparafjach wiejskich strat prawie niema, gdyż kradzieży całkiem nie skonstatowano. W tych parafjach miejskich, które dopilnowują, żeby półki były stale zapełnione w miarę wykupywania książek, obrachunek wykazuje, że w ciągu roku poszło w świat książek w ogólnej kwocie na 800 przeciętnie złotych. Jeżeli wziąć pod uwagę to, że zazwyczaj nie wystawia się droższej książki nad 80 groszy, a większa część znacznie tańszych, to stąd wniosek jasny, że zostało rozkupionych około 2000 przeszło książeczek treści religijnej.

Związek Misyjny Kleru. — Związek Misyjny Kleru w Archidiecezji Wileńskiej wykazuje 435 członków. Składki członkowskiej za rok 1929 nie wpłaciło 140 księży. Nie wniosły dotąd składki całe dekanaty: białostocki, grodzieński, kalwaryjski i nadwilejski. Wszystkim członkom, którzy dotąd nie wnieśli składki rocznej, przypomina się przepis Statutu Związku Mis. Kleru pod n. 8, iż „powinni wiedzieć, że nie wystarcza samo zapisanie sie do Związku, lecz należy usilnie i wiernie wypełniać te obowiązki, których się podjęło przy zapisie, o ile się pragnie rzeczywiście korzystać z łask, udzielonych przez Kościół Związkowi Pobożnemu“. Należy przeto jak najrychlej wnieść składki roczne, gdyż w przeciwnym razie nie można korzystać z przewilejów, które członkom tego związku nadała Stolica Apostolska.

Z martyrologji archidiecezji wileńskiej. -- Jeszcze dobrze pamiętamy dzieje męczeńskie Podlasia. Na terenie naszej archidiecezji zaczęto prześladowanie Kościoła znacznie wcześniej. Zastępy duchownych prawosławnych, nasłanych tu z Rosji, przy pomocy policji rzuciły się z początku na kościoły unickie, a potem wzięły się i do łacińskich; przy tem zdarzało się, że obrońcy świątyń swoich i swej wiary padali pod razami „misjonarzy“ bizantynizmu lub szli na wygnanie do dzikich krajów Rosji. Każda parafja, w której zamknięto kościół, ma większą lub mniejszą liczbę ofiar dzikiej działalności „misyjnej“. Archiwa parafjalne zawierają czasami głuche notatki o nich. W podaniu jednak ludowem do dnia dzisiejszego trwają opowieści o katuszach, które znieśli katolicy w czasie dzikich ekscesów, których się nauczył w Petersburgu odstępca Siemaszko, jak również wcześniejsi lub współcześni mu „działacze prawosławni południowo-zachodniego kraju“. W jednej parafji leonpolskiej (Leonpol, pow. brasławskiego) naliczają siedm ofiar, które wyzionęły ducha pod rózgami w czasie „misji“ prawosławnej w roku 1844, a mia-

nowicie: Jan Żugar ze Starego Grudzinowa, Jan Kaśkiewicz z Czemierów, Antoni Pirog ze Struczków, Marek Markowicz z Czuryłowa, Ignacy Markowicz z Hini i Onufry Nieminionek ze Słobody. Pożądane byłyby szczegółowe dane o nich, jak również o innych wypadkach męczeństwa.

Ostrzeżenie. — Z obowiązku sumienia zwracamy uwagę księży Proboszczów na list ks. M. Małynicza, rozesłany niedawno do wszystkich księży w archidiecezji w sprawie „Związku Nauczycieli Szkół Powszechnych". Jest rzeczą wiadomą powszechnie, że Związek ten stoi otwarcie na wrogiem stanowisku względem Kościoła katolickiego; ostatniemi zaś czasy członkowie tego Związku zaczęli coraz jawniej występować ze swą ideologją. W przyszłości będziemy mogli podać cały szereg przykładów tego rodzaju wystąpień. Naszym obowiązkiem jest dołożyć wszelkich starań, by ochronić dziatwę katolicką od zatruwania jej przez niewiarę i demoralizację.

Sprawozdanie z działalności Sodalicji Marjańskiej Alumnów Seminarjum Metropolitalnego za czas od 1 listopada 1928 roku do 1 listopada 1929 roku. — Wydział Sodalicji obrany 9. XII. 1928 r. składa się z następujących członków: 1) diak. Gramz Bolesław — prefekt; 2) diak. Zarzecki Nikodem — wiceprefekt; 3) Judycki Wiktor — sekretarz; 4) Paszkiewicz Mieczysław — instruktor; 5) Matulewicz Pawał — skarbnik; 6) Matusewicz Stanisław — sekretarz od frekwencji; 7) Malinowski Józef — bibljotekarz. — Członków obecnie Sodalicja liczy 110, w tem księży Sodalisów 48, Sodalisów (alumnów) rzeczywistych 43, aspirantów 12, kandydatów 7. Przybyło nowych członków 7, opuściło Sodalicję 3 (wystąpili z seminarjum), na kapłanów zostało wyświęconych 7. — W roku sprawozdawczym zebrań odbyło się: Ogólnych 6, Wydziału 13, Dróg Krzyżowych 8, nabożeństw Sodalicyjnych 8; Komunij św. wspólnych 5. — Frekwencja na zebraniach wynosiła 94 proc., a na Drodze Krzyżowej i nabożeństwach Sodalicyjnych około 97 proc. — Referatów wygłoszono 6 na następujące tematy: 1) Toczyłowski Piotr — *O potrzebie oświaty rolniczej na wsi;* 2) Eljas Stanisław — *Praca organizacyjna na wsi;* 3) Zdanowicz Stanisław — *Sodalicje Marjańskie zagranicą;* 4) Mańtużyk Antoni — *Kilka myśli z organizacji akademickiej „Odrodzenie";* 5) Mirowski Edmund — *Proroctwa Marji o samej sobie;* ks. dr. Meysztowicz Walerjan — *O Patrjarsze Zaleskim.* — *Stan Kasy.* — Dochód 86 zł. 61 gr. Rozchód (na prenumeratę, książki i kancelarję) 84 zł. 41 gr. W kasie na dzień 1. XI. 1929 r. pozostaje 2 zł. 20 gr. — *Bibljoteka.* — Sodalicja nasza w tym roku zdobyła w czytelni kleryckiej osobny dział. Na osobnym stole mieszczą się czasopisma sodalicyjne, statut i katalog książek bibljoteczki sodalicyjnej. Bibljoteka nasza liczyła w 1927-28 roku 80 dzieł, razem 111 tomów; w okresie zaś od 1. XI. 28 r. do 1. XI. 29 r. liczy 96 dzieł, razem 127 tomów, czyli przybyło 17 proc. Dział sodalicyjny liczy 30 pism. (44 egzemplarzy), z tego 17 proc. przybyło w tym roku. Głównie dążymy do wzbogacenia działu sodalicyjnego i dlatego robimy starania, by się zapoznać z literaturą sodalicyjną zagraniczną. Sodalicja prenumeruje następujące czasopisma: 1) *Sodalis Marianus,* 2) *Pod znakiem Maryi,* 3) *Cześć Maryi,* 4) *Sodalis Marjański,* 5) *Rycerz Niepokalanej,* 6) *Posłaniec Serca Pana Jezusa,* 7) *Głosy Katolickie.* W tym roku zaprenumerowaliśmy: 1) *Moderator,* 2) *Biuletyn,* 3) *Posłaniec Matki Boskiej Saletyńskiej,* oraz od stycznia 1930 roku zamierzamy zaprenumerować kilka czasopism zagranicznych jak: *Unsere Fahne, Praesides korrespondenz* i t. p. Zaprzestaliśmy prenumerować niektóre pisma nie związane ściśle z ideą sodalicyjną. — *Sekcje.* — W łonie Sodalicji istnieją dwie sekcji: a) Eucharystyczna, której prezesem jest diak. Żabicki Stanisław; liczy ona członków w roku bieżącym 16, z tych dwóch opuściło jako kapłani. — Sekcja odbyła 5 zebrań, na których były wygłaszane referaty na tematy, związane z kultem Eucharystji. By myśli, poruszone na zebraniach, wcielić w praktyce odbywano w dniu każdego zebrania o godz. 9-ej wieczorem wspólną

adorację w jakiejś szczegółowej intencji. Do tego samego celu zmierzały Komunje św. wynagradzające, przyjmowane przez każdego z członków w dniu przeznaczonym, w ten sposób, że na każdy dzień tygodnia wypadały dwie Komunje św. wynagradzające. W dniu Komunji św. wynagradzającej każdy z członków odbywał 10-cio minutową adorację. — b) Sekcja misyjna, której prezesem jest sod. Hermanowski Antoni, liczy 10 członków. Zebrań odbyło się 4. Praca sekcji polega na wygłaszaniu referatów o treści, związanej z celem sekcji, oraz członkowie co miesiąc ofiarują jedną Komunję św. i Różaniec w intencji misyj wewnętrznych. — Nasz Statut sodalicyjny, wobec rozwoju organizacji, wymagał pewnych zmian i uzupełnień. Zarząd powziął był myśl Statut nieco zreformować, przystosowując go do warunków aktualnych i wydrukować go. Były poczynione nawet prace przygotowawcze. Sporządzony został szkic projektu, umówiona była drukarnia. Koszta 400 egzemplarzy wynosiłyby 80 złotych. W ostatniej jednak chwili warunki, od Zarządu niezależne, zmusiły do zrezygnowania z zamiaru przeróbki i drukowania Statutu. Pracę tę przekazujemy w spuściznie przyszłemu Zarządowi. — Zarząd starał się o podtrzymywanie łączności z Sodalicjami Alumnów w innych Seminarjach. Bliższą styczność miała nasza Sodalicja z Sodalicją Łomżyńską, która przysłała nam sprawozdanie ze swej działalności i Statut. Pozatem Sodalicja brała udział w zjazdach Sodalicji młodzieży szkół średnich w lipcu, oraz w zjeździe Sodalicji akademickich w Wilnie w dniu 1, 2 i 3 listopada 1929 roku.

Zarząd.

Kurs Akcji katolickiej i akademja w Głębokiem. — Dd. 18 i 19 grudnia rb. odbył się w Głębokiem kurs Akcji Katolickiej dla księży dekanatów głębockiego i nadwilejskiego. W kursie wzięło udział 15 księży. Prowadził kurs ks. prałat Ignacy Olszański, Sekretarz Generalny Ligi Katolickiej.—Z okazji tego kursu w dniu 18 grudnia r.b. odbyła się w domu parafjalnym akademja, w której wzięło udział około 500 osób z miejscowej inteligencji i okolicznego ziemiaństwa. Na akademję złożyły się: przemówienie ks. Olszańskiego oraz produkcje wokalno-muzyczne. Nastrój panował sympatyczny. To też serdecznie dziękowano organizatorom akademji.

Z życia katolickiego po całym świecie.

Rzym i Włochy. — D. 1 grudnia r. b. Ojciec św. odprawił Mszę św. w bazylice św. Piotra dla wiernych wszystkich parafij rzymskich. Obecnych było na Mszy przeszło 40.000 osób. Po południu tegoż dnia Ojciec św. przyjął na audjencji wszystkich proboszczów Rzymu i kierowników Akcji Katolickiej. — D. 15 grudnia r. b. odbyła się uroczysta beatyfikacja 300 męczenników angielskich, którzy padli z rąk wojującego protestantyzmu w obronie wiary i przywiązania do Stolicy Apostolskiej. W związku z tą beatyfikacją Ojciec św. jeszcze d. 8 grudnia wygłosił przemówienie, w którem dotknął kwestji walki między katolicyzmem i innemi wyznaniami, oraz między Kościołem a państwem. — Dn. 16 grudnia r. b. odbył się tajny konsystorz papieski o g. 10 zrana, na którym zostało kreowanych 6 kardynałów.—D. 3 grudnia r. b. Ojciec św. przyjął na audjencji ks. Ledóchowskiego, generalnego przełożonego Jezuitów, wraz z jego asystentami oraz przełożonymi prowincyj i domów z Włoch i z innych krajów w liczbie 115. Celem tej audjencji było złożenie Ojcu św. w imieniu Zakonu hołdu z racji Jego złotego jubileuszu kapłaństwa. W krótkiem przemówieniu Ojciec św. wyraził swą radość i wdzięczność za przybycie. „Towarzystwo Jezusowe, mówił Papież, jest szczególnie miłe Papieżowi, gdyż jest to Towarzystwo Papieża, Namiestnika Chrystusowego; jest ono wykładnikiem nietylko zasad ewangelicznych, ale również kultury, nauki i wychowania chrześcijańskiego na całym świecie“.—W dniu 6 b. m. Ojciec św. udzielił specjalnego posłuchania przedstawicielom i protektorom zgromadzeń zakonnych, pracujących na polu akcji misyjnej. Na Na audjencji było obecnych około 80 za-

konników różnej narodowości. W swem przemówieniu Ojciec św. w szczególniejszy sposób podkreślił, że misje absolutnie nie mogą być narzędziem nacjonalizmu, lecz wyłącznie katolicyzmu i apostolatu; misjonarze powinni zajmować się jedynie i wyłącznie sprawami ściśle religijnemi i zachować ścisłą jedność.

Hiszpanja — W czasie kongresu Akcji Katolickiej w Madrycie biskup z Taragony wygłosił referat p. t. *Autorytet Kościoła we wszelkich kwestjach natury społecznej*. Zdaniem prelegenta, przy rozwiązywaniu problemów społecznych muszą być przywoływane na pomoc teologja, filozofja i prawo publiczne. Polityka, jako nauka, nie wystarcza; bez moralności jest ona niczem. Referent w ten sposób zdefinjował pojęcie kwestji społecznej: „Wszelki problem, który samorzutnie powstaje w społeczności ludzkiej z faktu życia socjalnego i który dotyczy doczesnych i wiecznych celów człowieka“.

Anglja. — Rozwój Kościoła katolickiego w Anglji ujawnia się widocznie w budowie coraz to nowych kościołów i zakładaniu klasztorów. W jednem arcybiskupstwie westminsterskiem w ciągu 26 lat zbudowano 22 kościoły. — Katolicy angielscy usilnie dążą do stworzenia w kraju szkolnictwa, któreby odpowiadało wymaganiom katolickim. W tym celu odbyła się niedawno konferencja Episkopatu Anglji i Walji.— Arcybiskup Westminsteru, kardynał Bourne, założył w swej diecezji stowarzyszenie pod nazwą „Towarzystwo wspierania Stolicy Apostolskiej“. Zadaniem tego Stowarzyszenia jest popieranie interesów Stolicy Świętej, informowanie prasy o Papieżu, wspieranie przez modlitwę i ofiary akcji papieskiej na rzecz pokoju i apostolatu światowego, wreszcie rozpowszechnianie w miarę możności dokumentów, zawierających wskazówki i rozporządzenia Stolicy Apostolskiej. Jest to to samo, co „Foedus Internat pro Pontifice et Ecclesia“ Towarzystwo to posiada już tysiąc członków w diecezji westminsterskiej i będzie założone również w innych diecezjach. — W Londynie odbyło się niedawno doroczne zebranie Stowarzyszenia, które wzięło sobie za zadanie pracę apostolską wśród żydów. Złożone na zebraniu sprawozdanie o postępach działalności w ciągu bież. roku pozwala żywić jak najlepszą nadzieję na przyszłość. Nowe ogniska tej pracy założone zostały w Polsce, Japonji i Ameryce.

Szwajcarja. — Biskup Fryburga, Lozanny i Genewy, Mgr. Besson, zwrócił uwagę swych diecezjan na konieczność zwalczania złej propagandy prasowej. Wezwawszy do walki z neutralną i bezbożną prasą, biskup Besson pisze: „Nie na wiele wam się przyda, że chodzicie w niedzielę do kościoła, jeżeli czytacie codzień gazety, w których mniej lub bardziej otwarcie zwalczana jest nauka, jaką słyszycie z kazalnicy. Nie wiele skorzystacie, dając swym dzieciom wychowanie chrześcijańskie, jeżeli wkładacie im do ręki obojętne pod względem religijnym albo nawet wrogie czasopisma, burzące dzień po dniu w sposób niedostrzegalny ten gmach, który kapłan w czasie krótkich godzin nauki religji tak cierpliwie wznosił w ich młodych duszach. Należy dziwić się karygodnej niesumienności tak wielu myślących ludzi: skarżą się oni na rozluźnienie obyczajów i uczuć rodzinnych oraz porządku społecznego, a jednak nie wahają się czytać gazet, których publikacje przedewszystkiem ponoszą winę tego upadku. Czyż nie są podobni do tych, co to skarżą się, że ich przyjaciele pomarli z powodu używania niebezpiecznej trucizny, a sami nie boją się przyjmować tej samej trucizny w małych dawkach”.

Irlandja. — W Dublinie dokonano otwarcia akademji sztuki chrześcijańskiej, której prezydentem został hr. Plunkett a wiceprezydentem profesor Artur Clery.

Finlandja. — Finlandja pod względem administracji kościelnej obecnie stanowi samodzielny wikarjat apostolski z biskupem Brukerem, jako wikarjuszem apostolskim, na czele. Ludność katolicka Finlandji składa się z potomków dawnych kolonistów polskich i innych cudzoziemców, oraz nieznacznej stosunkowo liczby tubylców. Wśród młodzieży akademickiej od pewne-

go czasu daje się spostrzec pewną przychylność dla katolicyzmu, co się ujawniło nawet w kilku artykułach organu młodzieży *Studentbladet*.

Stany Zjedn. Am. Płn.—Niedawno umarł w Baltimore potomek Marcina Lutra w prostej linji, którego też nosił nazwisko. Zmarły był katolikiem. Syn jego, ksiądz katolicki, jest benedyktynem i przebywa w Balmoral. Zakonnik ten, celebrując w czasie pogrzebu ojca, odprawił żałobną Mszę św. i odmówił modlitwy na zadośćuczynienie za zło, które wyrządził Kościołowi i ludzkości wiarołomny przodek zarówno zmarłego, jak i samego celebransa. W związku z tem *Przegląd Katolicki* w Baltimore stwierdza, że w Stanach Zjednoczonych żyje obecnie 20 rodzin, mających nazwisko „Luter". Wszystkie one pochodzą od Lutra i wszystkie są katolickie.

Peru. — Od pewnego czasu różne sekty protestanckie za pomocą akcji gospodarczej zaczęły szerzyć idee rzekomo religijne a właściwie propagandę antykatolicką zwłaszcza wśród Indjan. Prezydent państwa, Leguia, wydał surowy zakaz prowadzenia tej propagandy zwłaszczcza w szkołach, wskazując na to, że ona przynosi szkodę jedności narodowej i państwowej.

Brazylja. — Dnia 15 listopada rb. Brazylja obchodziła 50-lecie utworzenia republiki, ustanowionej po obaleniu cesarstwa. które istniało od ogłoszenia niepodległości w 1822 roku. Za czasów cesarstwa Kościół katolicki, mimo że teorytycznie miał być popierany przez państwo, spotykał się z licznemi i przykremi przeciwnościami, które znacznie utrudniały mu pracę i rozwój; w ciągu całych lat np. zakazane były zakony, rząd bez powodu wtrącał się w sposób przykry w sprawę mianowania biskupów i księży jak również w wychowanie kleru. Po ogłoszeniu rzeczypospolitej, mimo że władze republikańskie narazie ujawniały antykościelne tendencje, zwłaszcza w dziedzinie szkolnictwa, stan rzeczy począł się układać coraz to korzystniej i wkrótce sytuacja Kościoła stała się zadawalniająca. Zakony poczęły się rozwijać coraz pomyślniej a wychowanie chrześcijańskie stopniowo zostało wprowadzone i do szkół państwowych. Obecnie między Kościołem i państwem są stosunki przyjazne.

Rosja. — Prześladowanie religji w Rosji nie ustaje. Socjalizm, który tam doszedł do władzy, pokazał, czem jest. Nietylko ogół katolicki, ale także jednostki a szczególniej, księża okupują swoją wierność wobec Kościoła Chrystusowego, równą wierności męczenników. niewypowiedzianemi cierpieniami. Nienawiść i podstępna pogarda sowietów wobec religji ujawniają się także na łamach prasy, która w związku z pewnemi wydarzeniami lub uroczystościami religijnemi poza obrębem Rosji, rozpowszechnia niezliczone oszczerstwa. I tak np. pogrzeb kardynała Dubois został przez nią przedstawiony, jako manifestacja militaryzmu, a z okazji porozumienia Stolicy Apostolskiej z Włochami napisano paszkwil. Po otwarciu seminarjum rosyjskiego w Rzymie dzienniki sowieckie napisały, że jest to instytut dawnych oficerów carskich, i rozwiodły się o poświęceniu, dokonanem jakoby przeż Papieża, i jego mowie, których wcale nie było, i t. p.

Chiny. — Założony przez ojców benedyktynów uniwersytet katolicki w Pekinie został oficjalnie uznany przez ministerstwo oświaty w Nankinie. Na uniwersytecie tym otworzono nowy fąkultet nauk przyrodniczych. Rektorem wybrany został prof. Tszen-Yuen, gdyż że prawo chińskie wymaga, by rektorem był chińczyk.

Z życia katolickiego w kraju.

Archid. warsz. — W związku z 75-letnią rocznicą ogłoszenia dogmatu o Niepokalanem Poczęciu N. M. P. w całej Polsce odbyły się okazałe uroczystości. W Warszawie dn. 8 grudnia rb. w wielkiej sali Rady Miejskiej odbyła się akademja, zorganizowana przez Sodalicję Marjańską. Na akademji przemówienie wygłosił JE. Ks. Biskup Szlagowski. — Dd. 10—12 grudnia rb. odbył się trzydniowy kurs Akcji Katolickiej, przeznaczony dla pracowników Zarządów Stowarzyszeń mężów i niewiast katolickich, działających na terenie War-

szawy. W kursie wzięło udział 160 osób. Kurs ten był jakgdyby ciągiem dalszym jednodniowego zjazdu proboszczów w tejże sprawie, odbytego dn. 28 listopada rb. — D. 15 grudnia rb. JEm. Ks. Kard. Aleksander Kakowski, Arcybiskup - Metropolita warszawski, obchodził dziesięciolecie wyniesienia swego na godność kardynała.

Diecezja podlaska. — Na konferencji duchowieństwa całej diecezji w d. 28 listopada rb. JE. Ks. Dr. Henryk Przeździecki, Biskup podlaski, wygłosił przemówienie, poświęcone całkiem sprawie połączenia kościołów. Powołując się na słowa Ojca św. Piusa XI, powiedziane w czasie jednej audjencji jeszcze w r. 1927, w których Papież zachęcał do wzajemnego poznania się Kościół katolicki i kościoły wschodnie dydysydenckie, jak również do wzajemnego szacunku i miłości, Arcypasterz podlaski zachęcał kapłanów do szacunku i miłości względem prawosławnych zwłaszcza w nauczaniu kościelnem, do nie oskarżania Rosjan za krzywdy, zadane nam przez rządy rosyjskie, jak również do modlitwy za Rosję. Radzi też Ksiądz Biskup, aby i w kwestji rewindykacji zagarniętej niegdyś własności kościelnej powodowano się więcej miłością i rzeczywistemi potrzebami. W końcu składa księżom podziękowanie za pracę dla idei unijnej i zachęca do gorliwszych wysiłków, których trzeba bardzo wiele wobec piętrzących się trudności w tej sprawie i przeszkód, jakie stawia jej masonerja w naszym kraju.

Diecezja łódzka. — W dniach 26—28 ub. m. odbył się w Łodzi kurs teoretyczno-praktyczny Akcji Katolickiej. J. E. Ks. Biskup Dr. W. Tymieniecki mianował ks. dr. A. Roszkowskiego sekretarzem generalnym Akcji Katolickiej. Przewodniczącym diecezjalnej Komisji Akcji katolickiej jest JE. Ks. Biskup Dr. A. Tomczak. Narazie podjęto prace nad zorganizowaniem i ożywieniem istniejących organizacyj katolickich na terenie diecezji. — JE. Ks. Biskup dokonał poświęcenia wielkiej kaplicy, jaką wybudowały SS. Urszulanki w Ozorkowie na Bugaju. Kaplica powstała z funduszów Zgromadzenia, a dzięki staraniom Matki generalnej Ledóchowskiej. Zaspakajać ona będzie potrzeby pozbawionej blisko kościoła tamtejszej ludności robotniczej. — We wsi Stokach parafji Mileszki, Ks. Biskup dokonał poświęcenia fundamentów pod budowę nowej świątyni. której brak dotkliwie dawał się odczuwać. Budowę prowadzi ks. dr. Nadolski.

Diecezja katowicka. — JE. Ks. Dr. A. Lisiecki, Biskup Śląski, wydał ostatnio list do swych diecezjan, poświęcony wspomnieniom z pielgrzymki jubileuszowej śląskiej do Rzymu w październiku r. b. Ks. Biskup Lisiecki złożył Ojcu św. piękny album z fotografjami i opisami tegorocznych obchodów jubileuszowych na Śląsku. — W końcu swego listu pasterskiego wzywa Ks. Biskup wiernych swej diecezji do zachowania czystości wiary, do niezłomnego przywiązania do Kościoła oraz zwraca się z prośbą o modlitwę z racji przypadającego w tym miesiącu swego jubileuszu kapłańskiego.

Diecezja stanisławowska. (ob. wsch.). — Stolica Apostolska mianowała ks. kanonika Jana Latyszewskiego biskupem-sufraganem diecezji stanisławowskiej greko-katolickiego obrządku.

Od Administracji.

Upraszamy o nadsyłanie **prenumeraty na rok 1930.** i o regulowanie zaległości za ubiegłe lata.

Drukowane za zezwoleniem Ordynarjatu Arcybiskupiego.

Redaktor i Wydawca

Ks. LEON ŻEBROWSKI
Kań. Kapit. Metrop.

DRUKARNIA ARCHIDIECEZJALNA W WILNIE.